

המועצה למודיעין לאומי בארה"ב - שימוש במתודולוגיה "פתוחה"

המועצה למודיעין לאומי בארה"ב פרסמה בראשית 2017 דוח העוסק בניתוח טרנדים גלובליים עתידיים. הדוח נכתב תוך שימוש במתודולוגיה "פתוחה", המבוססת על יותר מ-2000 ראיונות עם בעלי תפקידים שונים ברחבי העולם. במסגרת הדוח נלקחו בחשבון תהליכים ומגמות, שאינם קשורים קשר ישיר לעבודה המודיעינית המסורתית. חלקים ממנו התייחסו למציאות המשתנה כפי שהיא משפיעה על חיי האנשים במדינות שונות בעולם, הן במגמות טכנולוגיות, כלכליות, חברתיות והן במגמות גיאופוליטיות. התהליכים שנלקחו בחשבון סקרו את ההשפעות של מגמות אלה על מעמדן ועל תפקידן של המדינות, של האנשים עצמם ושל קבוצות וקהילות בעתיד. בין היתר, נסקרו תהליכים כלכליים, כמו האטה בצמיחה הגלובלית והגידול בתהליכי האי-שוויון, התפתחויות טכנולוגיות כמו סייבר, בינה מלאכותית והדפסות תלת-ממד ותהליכים, כמו שינויים בהסכמי סחר בין מדינות, התחזקות הלאומנות ואחרים.

המסמך מציע שלושה תרחישים אפשריים לעתיד הקרוב, ומציין שהם תלויים בהחלטות שיתקבלו על ידי פרטים, על ידי קבוצות ועל ידי ממשלות בהקשר ליחסים שלהם ולציפיות שלהם זה מזה. הוא מציין זאת מתוך הבנה שהפרטים במציאות של היום מועצמים, והכלכלות משתנות במהירות רבה יותר. תרחישים אלו באים לבחון תגובות שונות לטרנדים ולמגמות שיתפתחו בעתיד הקרוב ברמה הלאומית ('איים'), האזורית ('מרחבים') וברמה התת-מדינתית והבינלאומית ('קהילות').

הרמה הלאומית - "איים"

תרחיש זה מדגיש את האתגר של הממשלות לתת מענה לצורכי החברה הן במישור הכלכלי והן במונחי ביטחון כשהגלובליזציה מתחזקת, הטכנולוגיות פוגעות בשליטה של המדינות בעבודה ובסחר, ולנוכח חוסר היציבות הפוליטי ההולך וגדל. תרחיש זה מדגיש את משקל ההחלטות שיתקבלו על ידי הממשלות, אשר יעודדו חברות מסוימות לפנות פנימה ולהפנות עורף לתהליכי הגלובליזציה ולשיתופי הפעולה הבינלאומיים, בעוד שחברות אחרות ינסו למנף את התהליכים לטובת שיפור הצמיחה הכלכלית הצפויה להאט.

הרמה האזורית - "מרחבים"

תרחיש זה עוסק במתח העתידי שיווצר בין כוחות מתחרים המבקשים להשפיע ולשנות את המציאות ובמקביל לייצר יציבות בבית. התרחיש בוחן כיצד מגמות, כגון עליית הלאומנות, שינוי צורת הלחימה וגידול בטכנולוגיה, מגבירות את הסיכויים לקונפליקטים פנים-מדינתיים. תרחיש זה גם בוחן כיצד תפיסות מדיניות שונות יוכלו להשפיע על היציבות ועל השלום במדינה. לדוגמה, כיצד השימוש בנשק גרעיני מוביל לשינוי תפיסה ולחתירה גלובלית למניעת תפוצה ושימוש של נשק גרעיני בעתיד.

הרמה התת־מדינתית והבינלאומית - "קהילות"

תרחיש זה בוחן סוגיות הקשורות לעתיד המשילות. במסגרת הסתכלות זו ממשלות יצטרכו לגבש מדיניות ותהליכים שיעודדו שיתוף פעולה בין הציבור לבין הפרט הן בהנהגת ערים, הן בארגונים שאינם ממשלתיים והן בחברה האזרחית. התאגידים הגדולים וקרנות הצדקה בפרט, יהיו אלו שישלימו את עבודות הממשלה מול החברה. דבר זה יעלה את עמידות הממשל, ויאפשר למדינות לעסוק בעיקר בביטחון לאומי וברכיבים של "עוצמה רכה". תהליכים אלו גם יעלו את קרנן של הדמוקרטיה הליברליות המבזרות המקדמות שיתופי פעולה עם הציבור. השאלה העולה היא האם תהליכים אלו שבהם בסופו של דבר החברה תיקח חלק בקבלת ההחלטות, לא יובילו לסמכותיות מוגברת ולכישלון מדינות. איום הטרור יתרחב בעשורים הקרובים, כאשר תגדל חשיבותן של קבוצות קטנות ושל יחידים שיעשו שימוש בטכנולוגיות חדשות, ברעיונות ובקשרים כדי לייצר יתרון. קשה יהיה לשתף פעולה גלובלית, שחקני וטו יאימו לחסום שיתופי פעולה כאשר תהודות המידע בקהילות ובפורומים יכתיבו מציאויות.

פרדוקס הקידמה

הדוח קובע כי העולם שרוי בפרדוקס, פרדוקס הקידמה, המוביל אומנם לשיפור ברמת החיים של מיליארדי אנשים בעולם, אך מגביר את חוסר הציבות הפנימית של המדינות, ומביא לעלייה בעימותים פנים־מדינתיים ואזוריים. המגמות שעליהן מצביע הדוח, יכולות להיחשב כאיומים על יציבות המדינות, אך בכוחן ליצור הזדמנויות לטווח הארוך. גורמי הכוח בעתיד יהיו הארגונים היציבים אך בעלי הגמישות המספקת להסתגל לשינויי המציאות. שחקנים אלו ייצרו רשתות וינצלו מידע כדי להתחרות או כדי לשתף פעולה. בנוסף, החברות והקהילות היציבות יהיו אלו שיידעו לנצל את מירב הפוטנציאל הגלום בכל אחד ואחד מן הפרטים החיים באותה קהילה כיתרון למינוף ולקידום.

להרחבה מומלץ לעיין בדוח עצמו:

Global Trends – Paradox Of Progress. National Intelligence Council. January 2017.

<https://www.dni.gov/files/images/globalTrends/documents/GT-Full-Report.pdf>